

"כי נפש הוא חובל". (272)

ואם חבל את שני חלקי הריחיים, את הריחיים התחתון ואת הרכב שלמעלה, לוקה שלש, אחת משום "לא תחבול ריחים", ואחת משום לא "תחבול רכב", ואחת משום "כי נפש הוא חובל".

ורב יהודה אמר: חבל את הריחים לוקה אחת, וכן אם חבל את הרכב לוקה אחת, חבל ריחים ורכב, לוקה שתיים, משום "לא תחבול ריחיים ורכב".

אבל משום "כי נפש הוא חובל" אינו לוקה, לפי שלא נאמר "כי נפש הוא חובל" אלא לרבות שאר דברים של אוכל נפש הוא דאמא, לומר שאף אותם אסור למשכן, ולא בא הכתוב להוסיף איסור על ריחיים ורכב.

קטו-ב

והוינן בה: לימא אביי ורבא, בפלוגתא דרב הונא ורב יהודה, קמיפלגי.

נאמר לגבי קרבן פסח "אל תאכלו ממנו נא, ובשל מבושל במים, כי אם צלי אש" [שמות יב ט].

דאמר רבא: אם אכל את קרבן הפסח כשהבשר עודנו נא, אינו צלוי כראוי אלא צלייה חלקית, לוקה שתיים, אחת משום "אל

תאכלו ממנו נא", ואחת משום "כי אם צלי אש".

וכן אם אכל את הבשר כשהוא מבושל, לוקה שתיים, אחת משום "אל תאכלו ממנו מבושל", ואחת משום "כי אם צלי אש".

אבל אם אכלו כשהוא נא ומבושל, כגון צלאו מעט, ואחר כך בשלו, לוקה שלושה, אחת משום אל תאכלו ממנו נא, ואחת משום אל תאכלו ממנו מבושל, ואחת משום לא תאכלנו כי אם צלי אש.

אביי אמר: אכלו נא או מבושל לוקה אחת, או משום "אל תאכלו ממנו נא", או משום "אל תאכלו ממנו מבושל", ואם אכל נא ומבושל, לוקה שתיים, אבל על סוף הפסוק, דכתיב "כי אם צלי אש", אין לוקין,

משום שאין לוקין על לאו שבכללות. לאו הכולל בתוכו כמה איסורים, כגון כאן, ש"כי אם צלי אש" כולל שני לאוים, שלא לאכול נא ושלא לאכול מבושל [כי אם צלי אש], אין לוקים על אף אחד מהם. (273)

ודנה הגמרא: לימא אביי, דאמר אין לוקין משום "כי אם צלי אש", משום שהוא כולל בתוכו כמה איסורים, סבר רב יהודה, דאמר אין לוקין משום "כי נפש הוא חובל", משום

והר"ן לשיטתו [לעיל קיג ב] שאין איסור חבלה מחוץ לבית הלווה, מפרש את משנתנו בחבל ריחיים ורכב מחוץ לביתו.

התוספות כתבו שאין לוקים על לא תבא אל ביתו משום דהוי לאו הניתק לעשה, כדאיתא במכות טז.

273. המאירי ביאר שישנם שני סוגי לאו שבכללות,

272. הראשונים הקשו מדוע אין המלווה לוקה משום לא תבא אל ביתו לעבט עבוטו.

וכתב הרמב"ן דאין הכי נמי, אלא שכאן מדובר בלאוין שעוסקים בחבלת אוכל נפש.

והוסיף שלדעת הסוברים שמותר לשליח בית דין לחבול ודלא כשמואל [לעיל קיג, א] יש לומר שכאן מדובר בשליח בית דין החובל ריחיים ורכב.

"כי אם צלי אש" משום שהוא לאו שבכללות, אפילו לרב הונא אמרי,

כי עד כאן לא קאמר רב הונא התם, שלוקין על לאו של "לא תחבול, כי נפש הוא חובל", אלא משום דהפסוק "כי נפש הוא חובל", יתירא הוא, והוא משמש כמקור קטז-א לאיסור שאר כלי אוכל נפש, וכיון דיתירא הוא ויש בו שימוש ללימוד נוסף, שדייה, נטילו אף אחובל ריחים ורכב,

אבל הכא לענין קרבן פסח, הפסוק "כי אם צלי אש" לאו יתירא הוא,

דמבעי ליה לכדתניא: בשעה שישנו האדם במצווה של קום אכול צלי, בלילה של פסח, רק אז הוא ישנו באיסור "בל תאכל ממנו נא". אבל בשעה שאינו בקום אכול צלי, כשהאיר היום, שוב אינו עובר בבל תאכל נא.

וכיוון שאינו מיותר ללמוד ממנו איסור אחר, אלא רק את השעה שבה עוברים באיסור לא תאכל ממנו נא, שוב אינו עובר על כי אם צלי אש, משום דהוי לאו שבכללות.

תניא כוותיה דרב יהודה, דאמר החובל ריחיים אינו לוקה משום כי נפש הוא חובל.

שהוא כולל בתוכו איסור חבלה של כל אוכל נפש,

ורבא, דאמר לוקים משום "כי אם צלי אש", סבר כרב הונא, דאמר לוקים משום כי נפש הוא חובל.

אמר לך רבא: אנא, דאמרי שיש מלקות באוכל נא ומבושל גם משום כי אם צלי אש, אפילו כרב יהודה סבירא לי.

כי עד כאן לא קאמר רב יהודה התם, שאין לוקים על כי נפש הוא חובל, אלא משום דהפסוק "כי נפש הוא חובל", לא משמע שהוא מדבר בחובל ריחיים ורכב. הלכך סבר רב יהודה, שהפסוק הזה, לחובל שאר דברים, שהם אוכל נפש, הוא דאתא,

אבל הכא, לענין קרבן פסח, הא דכתיב "כי אם צלי אש", למאי אתא? הרי כבר שמעינן מהפסוק שקדם לו שיש לאכול דווקא צלי, כיון שכבר נתמעט מ"לא תאכלו ממנו נא", שמשמעותו, אין לאוכלו באופן אחר מצלי גמור, אם כן, וודאי שסיום הפסוק "כי אם צלי אש" לא בא לחדש איסור על דבר אחר. אלא שמע מינה, שהפסוק בא להוסיף לאו על האוכל נא או מבושל.

ואביי אמר לך, אנא דאמרי אין לוקין משום

ב. לאו שמוזכרים בו כמה איסורים, ובסופו נאמר כלל על כמה איסורים, כמו אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל, שזה פירוט הלאוים שנאמרו באכילת פסח, ולאחר מכן נאמר כי אם צלי אש, ובכחאי גוונא נחלקו אביי ורבא, האם לוקים על הלאו הנוסף, שנאמר בכללות, על כל פעם שעובר על הפרטים, או לא.

א. לאו הכולל בתוכו כמה איסורים, אבל אף אחד מהם אינו מוזכר בפסוק במפורש, כגון לא תאכלו על הדם, דדרשינן מינה איסור אכילה קודם התפילה ואיסור אכילה לסנהדרין קודם שדנים דיני נפשות, וכדומה, העובר על אחד מהאיסורים הנדרשים מלאו כזה אינו לוקה לכולי עלמא.